

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 17. marraskuuta 2023
(OR. en)

15509/23

LIMITE

EJUSTICE 56
JAI 1487
JURINFO 12

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Euroopan sähköisen oikeuden strategia 2024–2028 – Hyväksyminen

1. Vuosille 2019–2023 laaditut sähköisen oikeuden strategia ja sähköisen oikeudenkäytön toimintasuunnitelma ovat tulossa tiensä päähän. Valtuuskunnat katsovatkin, että olisi hyödyllistä laatia tuleville vuosille uusi strategia sähköisen oikeuden edistämiseksi.

2. Euroopan unionin neuvosto, Euroopan komissio ja Euroopan parlamentti ovat vuosina 2019–2023 toteuttaneet merkittäviä toimia digitalisaation nopeuttamiseksi ja digipalvelujen käytön edistämiseksi sähköisen oikeuden alalla. Painopiste on ollut vahvasti lainsäädäntötoimissa, ja lainsäädäntöaloitteita on tehty useita. Näitä aloitteita ovat muun muassa seuraavat: e-CODEX-järjestelmää koskeva asetus¹, joka tarjoaa asianmukaiset puitteet oikeudellisten tietojen vaihtamiselle suojattujen palvelujen avulla, asiakirjojen tiedoksiantoa koskeva asetus² ja todisteiden vastaanottamista koskeva asetus³, joissa säädetään e-CODEX-järjestelmään perustuvan hajautetun tietojärjestelmän ja yhteentoimivien yhteyspisteiden käytöstä asiaankuuluvissa viesteissä, sähköisiä todisteita koskeva asetus⁴ sekä erityisesti asetus ja direktiivi, jotka koskevat oikeudellisen yhteistyön digitalisointia ja oikeussuojaa rajatylittävissä asioissa, jäljempänä ’digitalisaatiopaketti’⁵.
3. Edellä mainittuihin lainsäädäntöaloitteisiin ja muihin oikeusalan digitalisaatiota edistäviin säädöksiin liittyy useita muita aloitteita, jotka eivät ole lainsäädäntöä.
4. Valtuuskunnat katsoivat, että sähköisen oikeuden strategia vauhdittaisi edellä mainittujen lainsäädäntöaloitteiden ja muiden kuin lainsäädäntöaloitteiden täytäntöönpanoa ja saisi aikaan edistystä uusilla tai täydentävillä aloilla.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/850, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla käytettävästä tietokoneistetusta rajatylittävän sähköisen tietojenvaihdon järjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta, EUVL L 150, 1.6.2022, s. 1.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1784, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, oikeudenkäynti- ja muiden kuin oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) (uudelleenlaadittu), EUVL L 405, 2.12.2020, s. 40.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1783, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (todisteiden vastaanottaminen) (uudelleenlaadittu teksti), EUVL L 405, 2.12.2020, s. 1.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1543, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja rikosoikeudellisten menettelyjen perusteella annettujen vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanoa varten, EUVL L 191, 28.7.2023, s. 118.

⁵ Asiakirjat PE-CONS 50/23 ja PE-CONS 51/23, jotka hyväksytään seuraavassa oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 4. joulukuuta 2023.

5. Keskustelut uutta sähköisen oikeuden strategiaa koskevasta lähestymistavasta aloitettiin sähköisen oikeuden työryhmässä Ruotsin puheenjohtajakaudella. Keskustelut olivat jatkotoimi Tšekin puheenjohtajakaudellaan järjestämälle työpajalle. Keskusteluja jatkettiin Espanjan puheenjohtajakaudella, jolloin myös ryhdyttiin laatimaan varsinaista luonnosta, joka valmistuttuaan esitettiin sähköisen oikeuden työryhmään kuuluville valtuuskunnille.
6. Uudessa strategiassa esitetään sähköisen oikeuden kehittämisen periaatteet ja tavoitteet EU:ssa seuraaviksi viideksi vuodeksi sekä tarvittavat toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Siinä esitetään myös, miten jatkotoimet organisoidaan tulevaisuudessa.
7. Strategialuonnoksesta keskusteltiin teknisellä tasolla kolmessa sähköisen oikeuden työryhmän kokouksessa. Valtuuskunnat hyväksyivät strategian tekstin viimeisessä kokouksessaan ja epävirallisella hiljaisen hyväksynnän menettelyllä 13. marraskuuta 2023 alkaneella viikolla.
8. Edellä esitetyn perusteella pysyvien edustajien komiteaa pyydetään
- vahvistamaan, että se hyväksyy tekstin ja
 - suosittamaan, että neuvosto hyväksyisi jäljempänä olevan Euroopan sähköisen oikeuden strategian 2024–2028.

Euroopan sähköisen oikeuden strategia 2024–2028**I. JOHDANTO**

1. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen V osaston (67–89 artikla) mukaan muodostetaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, jolla Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', soveltamisella on erityistä merkitystä.
2. Oikeussuojan saatavuus on osa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta ja keskeinen perusoikeus Euroopan unionissa. Se vahvistetaan sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa että perusoikeuskirjan 47 artiklassa, jolla taataan oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.
3. Teknologisten välineiden käyttö on lisääntynyt yhteiskunnissamme viime vuosina erityisesti covid-19-pandemian vauhdittamana. Tämän seurauksena digipalveluihin kohdistetaan yhä suurempia odotuksia.
4. Oikeuslaitos on keskeisten julkisten palvelujen tarjoaja, joka haluaa vastata digitalisaatioon ja siihen liittyviin haasteisiin. Oikeuslaitoksen digitalisaatiolla pyritään helpottamaan ja parantamaan oikeussuojan saatavuutta, tehostamaan oikeuslaitoksen toimintaa ja samalla helpottamaan oikeusalan toimijoiden¹ työtä. Lisäksi sillä pyritään tuomaan oikeuslaitos lähemmäs kansalaisia, jotta heille voidaan tarjota parempia oikeuspalveluja.

¹ Oikeusalan toimijoihin kuuluvat kaikki oikeusalan ammattilaiset.

A. Asiayhteys

5. Vuosien 2019–2023 sähköisen oikeuden strategia ja sähköisen oikeudenkäytön toimintasuunnitelma sisälsivät seuraavat kolme – edelleen validia – strategista tavoitetta: oikeusalan tietojen saatavuus, sähköinen viestintä oikeusviranomaisten, kansalaisten ja oikeusalan toimijoiden välillä sekä yhteentoimivuus oikeusalan eri sovellusten ja alojen välillä.
6. Oikeudenkäytön digitalisointia Euroopan unionissa koskevassa Euroopan komission tiedonannossa² korostetaan, että oikeussuojan saatavuus ja jäsenvaltioiden välisen yhteistyön helpottaminen kuuluvat Euroopan unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen päätavoitteisiin.
7. Euroopan unionin neuvosto, Euroopan komissio ja Euroopan parlamentti ovat toteuttaneet merkittäviä toimia digitalisaation nopeuttamiseksi ja digipalvelujen käytön edistämiseksi sähköisen oikeuden alalla, jotta nämä tavoitteet saavutettaisiin.
8. Tiedonannon antamisen jälkeen Euroopan unionin sähköistä oikeutta koskevan työn painopisteenä ovat vahvasti olleet lainsäädäntötoimet.
9. Yksi niistä on e-CODEX-järjestelmää koskeva asetus³, joka tarjoaa asianmukaiset puitteet oikeudellisten tietojen vaihtamiselle suojattujen palvelujen avulla.

² Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Oikeudenkäytön digitalisointi Euroopan unionissa – Välineet mahdollisuuksien hyödyntämiseen”, COM/2020/710 final.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/850, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla käytettävästä tietokoneistetusta rajatylittävän sähköisen tietojenvaihdon järjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) ja asetuksen (EU) 2018/1726 muuttamisesta, EUVL L 150, 1.6.2022, s. 1.

10. Asiakirjojen tiedoksianto koskeva asetus⁴ ja todisteiden vastaanottamista koskeva asetus⁵ kattavat oikeudellisen kehyksen, jolla säännellään näiden kahden siviili- ja kauppaoikeuden alan oikeudellisen yhteistyön välineen digitalisaatiota ja jonka nojalla e-CODEX-järjestelmään perustuvan hajautetun tietojärjestelmän ja yhteentoimivien yhteyspisteiden käyttö asiaankuuluvissa viesteissä tulee pakolliseksi toukokuussa 2025. Yhteistyön välineisiin kuuluu myös sähköisiä todisteita koskeva asetus⁶, jolla digitalisoidaan viestintä rikosoikeuden alalla.
11. Asetus ja direktiivi, jotka koskevat oikeudellisen yhteistyön digitalisointia ja oikeussuojaa rajatylittävissä asioissa, jäljempänä 'digitalisaatiopaketti'⁷, ovat sähköisen oikeuden keskeisiä pilareita tulevana vuosina. Tämän strategian kattamalla ajanjaksolla tärkein painopiste on näiden säädösten täytäntöönpano. Digitalisaatiopakettiin kuuluvien 24 oikeudellisen välineen täytäntöönpanosäädöksistä on keskusteltava komiteoissa jäsenvaltioiden edustajien kanssa. Hajautettu tietojärjestelmä, jota näiden välineiden yhteydessä on tarkoitus käyttää, on perustettava kansallisten yhteyspisteiden kautta. Näin voidaan yhdistää viitesovellus ja/tai kansalliset ratkaisut. Digitalisaatiopaketissa vahvistettuja sähköisen viestinnän periaatteita ja eurooppalaista sähköistä yhteyspistettä olisi samalla pidettävä perustana kaikille uusille Euroopan sähköisen oikeuden lainsäädäntöaloitteille.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1784, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, oikeudenkäynti- ja muiden kuin oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) (uudelleenlaadittu), EUVL L 405, 2.12.2020, s. 40.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1783, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (todisteiden vastaanottaminen) (uudelleenlaadittu teksti), EUVL L 405, 2.12.2020, s. 1.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1543, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2023, eurooppalaisista esittämismääräyksistä ja eurooppalaisista säilyttämismääräyksistä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä ja rikosoikeudellisten menettelyjen perusteella annettujen vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanoa varten, EUVL L 191, 28.7.2023, s. 118.

⁷ Asiakirjat PE-CONS 50/23 ja PE-CONS 51/23.

12. Digitalisaatiopakettien ansiosta luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt ja näiden lailliset edustajat voivat viestiä sähköisesti eurooppalaisen sähköisen yhteyspisteen kautta. Viranomaisten on mahdollista vaihtaa tietoja siviili-, kauppa- ja rikosasioista, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia, suojattujen ja luotettavien digikanavien kautta.
13. Edellä mainittuihin lainsäädäntöaloitteisiin ja muihin oikeusalan digitalisaatiota edistäviin säädöksiin liitetään useita asiaankuuluvia muita kuin lainsäädäntöaloitteita. Tällainen on esimerkiksi e-CODEX-järjestelmän käytön ja kehittämisen vakiinnuttamista koskeva aloite. Sen hallinnointi ja ylläpito siirtyvät eu-LISAlle sen jälkeen, kun Euroopan komissio on ilmoittanut, että luovutus- ja haltuunotto prosessi on saatettu onnistuneesti päätökseen vuonna 2024.
14. Jäsenvaltioiden rooli on yhtä tärkeä, koska vastuu yhteisistä e-CODEX-järjestelmään kuuluu edelleen kansalliseen toimivaltaan. Muiden kansallisten järjestelmien yhteenliittäminen e-CODEX-järjestelmän kautta osoittaa, että toimivaltaiset viranomaiset, oikeusalan toimijat sekä luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt voivat olla vuorovaikutuksessa toisiinsa nopeasti, suojatusti ja luotettavasti. E-CODEX-järjestelmän pohjalta kehitetystä sähköisen todistusaineiston digitaalisesta vaihtojärjestelmästä (eEDES) on kehittymässä viitesovellus. Erilaisia välineitä, kuten eurooppalaisia tutkintamääräyksiä, vaihdetaan jo jäsenvaltioiden välillä.
15. Kaikki edellä esitetyt seikat osoittavat, että sähköisen oikeuden alaan on panostettu merkittävästi. Ne ilmentävät myös sitä, miten vapaaehtoihin digitalisaatioaloitteisiin perustuvasta lähestymistavasta ollaan vähitellen siirtymässä säädösperusteiseen sitovaan lähestymistapaan, mikä lisää oikeusvarmuutta. Ne tuovat näkyviin myös edistyksen, joka oikeusalan digitalisaation tehostamisessa Euroopan unionissa on saavutettu.

16. Euroopan unionilla on selkeästi edelleen haasteita oikeusalan digitalisaation kehittämisessä. Nämä haasteet muodostavat kuitenkin samalla suuren mahdollisuuden. Jäsenvaltioita olisikin kannustettava jatkamaan työtään oikeusjärjestelmien nykyaikaistamiseksi. Oikeudellisen kehyksen vakaus ja se, että tiettyjä keskeisiä sähköisiä järjestelmiä kehitetään riittävän pitkälle, ovat ratkaisevan tärkeitä tämän pyrkimyksen kannalta.

B. Soveltamisala

17. Tätä strategiaa sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin, ja sen olisi toimittava inspiraation lähteenä kaikille Euroopan unionin toimijoille, jotka ovat mukana oikeusalan digitalisaatiossa.
18. Strategia kattaa vuodet 2024–2028. Koska tekninen kehitys on nopeaa, strategisia tavoitteita ja niihin liittyviä toimia olisi hyödyllistä tarkastella uudelleen tarvittavien mukautusten varalta. Sen vuoksi vuoden 2026 jälkipuoliskolla olisi toteutettava arviointi ja mahdollisesti tarkistustoimia, jotta voidaan tarvittaessa mukautua muuttuviin haasteisiin ja mukauttaa valmiuksia.

C. Strategian tarkoitus

19. Strategian on tarkoitus ohjata digitalisaatiota, joka on meneillään oikeusosalalla kaikkialla Euroopan unionissa.
20. Strategialla pyritään erityisesti määrittämään strategiset ja operatiiviset tavoitteet ja periaatteet, joita olisi noudatettava tämän digitalisaation yhteydessä, ottamaan käyttöön organisatorisia ja metodologisia toimia, yksilöimään keskeiset mahdollistajat digitalisaation helpottamiseksi ja edistämiseksi sekä vauhdittamaan mekanismeja, jotka auttavat koordinoimaan ja seuraamaan sähköistä oikeutta koskevien aloitteiden edistymistä.

21. Olisi harkittava erityisiä toimia sellaisten kysymysten suhteen, joita nousee esiin digitalisaation yhteydessä (kuten videokokoukset ja digitaaliset tiedostot). Samalla olisi tarjottava joustoa sellaisten uusien toimien käyttöönotossa, joilla vastataan tekoälyn kaltaisten kehittyvien teknologioiden tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin.
22. Näihin tavoitteisiin olisi pyrittävä yhtä aikaa siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa unohtamatta erityisiä vaikutuksia, joita digitalisaatioon kohdistuu näillä kahdella oikeuden alalla.
23. Näihin tavoitteisiin ja niihin liittyviin toimiin olisi yhdistettävä seurantaprosessi, jolla arvioidaan niiden toteutumista ja tehokkuutta. Sen vuoksi olisi hyödyllistä luoda yhteistyöhön perustuva seurantamekanismi edistymisen analysoimiseksi ja arvioimiseksi. Seurantamekanismin puitteissa olisi kerättävä tietoja asiaankuuluvista hankkeista ja aloitteista, joita rahoitetaan joko Euroopan unionin rahoitusohjelmista tai kansallisesti, sekä helpotettava jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa.
24. Vaikka oikeusalan digitalisaatio tarjoaa konkreettisia ja kestäviä etuja vähentämällä oikeussuojan saatavuuteen ja oikeusjärjestelmien toimintaan liittyviä kustannuksia, investoiminen erilaisiin toimiin saattaa edellyttää rahoitusta. Jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus hakea rahoitusta oikeusalan digitalisaatiotoimiin monivuotisen rahoituskehysten tarjoamien erilaisten rahoitusvälineiden kautta. Rahoituksen saantia olisi helpotettava Euroopan unionin tasolla.

II. PERIAATTEET

A. Keskeiset periaatteet

a. Perusoikeuksien ja -periaatteiden kunnioittaminen

25. Jotta digitalisaatiota voitaisiin edistää, keskiössä on oltava vahvasti sen suojan toimivuus, jonka olemassa olevat perusoikeudet tarjoavat. Toteutettaessa aloitteita oikeusalan digitalisaation yhteydessä on kunnioitettava oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja oikeusvaltiota yhtenä Euroopan unionin perustana olevista, jäsenvaltioille yhteisistä olennaisista arvoista (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artikla). Tällaisia aloitteita olisi arvioitava huolellisesti sen suhteen, miten laajasti niillä suojellaan kaikkien oikeuksia. Erityisesti rikosoikeuden osalta olisi ryhdyttävä toimiin. Etäviestintäteknologian käyttö voi aiheuttaa vakavia riskejä epäiltyjen ja syytettyjen perusoikeuksille, erityisesti oikeudelle oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, oikeudelle olla läsnä oikeudenkäynnissä ja oikeudelle puolustukseen. Lisäksi innovatiivisten teknologioiden myötä saattaa ilmaantua perustavanlaatuisesti uusia haasteita ja riskejä, esimerkiksi kyberturvallisuusrikkomuksia, digitaalisen kuilun syvenemistä tai tiedostamatonta syrjintää, joka johtuu yksipuolisista algoritmeista tai datajoukoista.

b. Oikeussuojan saatavuus

26. Myös oikeussuojan saatavuus on perusoikeus ja olennainen osa oikeusvaltiota. Digitalisaatio on viime vuosikymmeninä muuttanut ja tulee jatkossakin muuttamaan ihmisten elämää perinpohjaisesti. Oikeusjärjestelmät vastaavat näihin muuttuviin vaatimuksiin asettamalla kansalaisten saataville asianmukaisia teknologisia mahdollisuuksia. Digitalisaation ja tekoälyn käytön lisääminen jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä tarjoaa valtavan potentiaalin, joka helpottaa ja parantaa edelleen kaikkien oikeussuojan saatavuutta kaikkialla Euroopan unionissa. Esimerkiksi tekoälyä voidaan joissakin tapauksissa käyttää vähäriskisiin käyttötarkoituksiin, mistä voi olla suurta hyötyä sekä kansalaisille että oikeusviranomaisille.

c. Ihmislähtöisyys

27. Digitaalisen vuosikymmenen digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan julistuksen⁸ mukaisesti ihmisten tarpeiden olisi oltava kaikenlaisten oikeudenkäytön digitalisaatiopyrkimysten keskiössä. Toisin sanoen digitalisaatio toteutetaan Euroopan unionissa ihmislähtöisesti.
28. Ihmislähtöiset palvelut ovat kaikkien saatavilla, ne on räätälöity ihmisten tarpeisiin ja ne ovat laadukkaita. Kaikkien ihmisten tarpeisiin olisi vastattava yhtäläisellä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että myös niille, joilla ei ole digitaitoja tai -välineitä, olisi tarjottava mahdollisuus osallistua tosiasiallisesti oikeudenkäyntimenettelyihin. Näin ollen on olennaisen tärkeää kohdistaa painopiste ihmisenäkökulmaan ja tehdä oikeusjärjestelmistä helpommin saavutettavia, toimivampia ja läpinäkyvämpiä, jotta ihmisten luottamus instituutioihin lujittuu.

⁸ COM(2022) 28 final.

d. Digikuilun kaventaminen

29. Jotta voidaan edistää oikeudenmukaista ja tasapainoista oikeusympäristöä kaikkialla Euroopassa, on olennaisen tärkeää kaventaa digikuilua, joka luo eriarvoisuutta oikeussuojan saatavuuden suhteen. Digikuilu voi paitsi johtaa syrjäytymiseen myös estää kansalaisten oikeuksien toteutumisen. Lisäksi on tarpeen pyrkiä saattamaan oikeusalan digitalisaatio samalle tasolle kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Jakamalla parhaita käytäntöjä ja toimia voimme yhdessä edistää oikeusalan digitalisaatiota sekä samalla säilyttää ihmislähtöisen näkökulman ja varmistaa, että kaikkien oikeuksia suojellaan ja kunnioitetaan.

e. Käyttäjien digitaalinen voimaannuttaminen

30. Euroopan kansalaisista 46 prosentilla ei ole perusdigitaaitoja ja -resursseja.⁹ Jotta he voisivat käyttää täysimääräisesti oikeuksiaan ja mahdollisuuksiaan, heidän olisi voitava hankkia digitaaitot, joita digipalvelujen käyttö edellyttää. Oikeusalan digitalisaation on sen vuoksi katettava käyttäjien digitaalinen voimaannuttaminen ja digivalmiuksien kehittäminen. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä oikeusalan toimijoiden koulutukseen. Kun edistetään digivälineiden ja -resurssien käyttöä oikeusalan toimijoiden keskuudessa, parannetaan heidän kykyään toimia tehokkaasti sekä kansallisissa että eurooppalaisissa oikeudellisissa kehyksissä, mikä puolestaan takaa johdonmukaisuuden.

f. Kestävyys

31. Kaikki sähköisen oikeuden palvelut olisi toteutettava ja niitä olisi käytettävä kestäväällä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että niiden taloudellisten, ympäristöön liittyvien ja sosiaalisten vaikutusten on oltava ennakoitavissa ja kestäviä pitkällä aikavälillä.

⁹[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i\\$DV_317/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i$DV_317/default/table?lang=en)

B. Toiminnalliset periaatteet

a. Yhden kerran periaate

32. Yhden kerran periaate olisi otettava huomioon erityisesti tarjottaessa oikeuspalveluja. Näin voidaan ensinnäkin välttää turhat menettelyt ja tarpeeton rasite kansalaisille sekä toisekseen mahdollisuuksien mukaan käyttää uudelleen tietoja, jotka järjestelmään on jo kertaalleen syötetty ja jotka ovat edelleen voimassa. Yhden kerran periaatetta sovelletaan kunnioittaen oikeutta henkilötietojen suojaan ja oikeutta tulla unohdetuksi.

b. Oletusarvona digitaalisuus

33. Kun oletusarvona on digitaalisuus, voidaan yksinkertaistaa prosesseja, vähentää paperityötä ja yleisesti tehostaa oikeudellisia menettelyjä. Oikeuspalvelujen digitalisointi tasoittaa tietä esteettömämmälle ja käyttäjäystävällisemmälle oikeusjärjestelmälle, mikä hyödyttää sekä oikeusalan toimijoita että suurta yleisöä. Tällaisen uudenlaisen oikeusjärjestelmän olisi perustuttava digipalveluihin. On kuitenkin tarpeen säilyttää myös perinteiset, ei-digitaaliset palvelut, jotta myös muille kuin teknologian kehityksestä ajan tasalla oleville voidaan tarjota tehokas oikeussuoja ja taata oikeussuojan saatavuus.

c. Yhteentoimivuus ja kyberturvallisuus

34. Vapaan tiedonkulun maailmassa on ratkaisevan tärkeää, että varmistetaan oikeusjärjestelmien yhteentoimivuus.¹⁰ Kun yhteentoimivuus on etusijalla, voidaan viestiä ja vaihtaa tietoja eri järjestelmien välillä saumattomasti, tehostaa koordinoitua ja yhteistyötä eri oikeushenkilöiden ja instituutioiden välillä sekä poistaa siten esteitä eri kansallisten oikeusjärjestelmien väliltä.

¹⁰ Ks. tältä osin Verkojen Eurooppa -välineen yhteentoimivuusperiaatteet ja Euroopan julkisten palvelujen yhteentoimivuusperiaatteet.

35. Lisäksi yhteentoimivuus vähentää kyberturvariskejä ja lukkiutumisvaikutuksia, kun jäsenvaltiot voivat puuttua niihin koordinoitusti. Digiteknologioiden käyttö oikeusallalla on erittäin arkaluonteinen aihe. Sen on siksi oltava uusimpien tieto- ja kyberturvastandardien¹¹ mukaista, ja sen yhteydessä on noudatettava yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä täysimääräisesti.

d. Dynaamiset oikeuspalvelut

36. Oikeudenkäytön on oltava joustavaa, ja sen on kyettävä mukautumaan yhteiskunnan jatkuvasti muuttuviin tarpeisiin. Ottamalla huomioon yksilöiden ja instituutioiden ainutlaatuiset olosuhteet, myös osaaminen ja valmiudet, ja hallitsemalla muutosta tehokkaasti voimme rakentaa selviytymiskykyisemmän ja nopeammin reagoivan oikeusjärjestelmän, joka mukautuu käyttäjien tarpeisiin ja odotuksiin.
37. Digiteknologioilla ja datalla voi olla merkittävä rooli tässä prosessissa. Oikeuspalveluissa käytetään digitalisaatiota, data-analyysiä ja tekoälyä yhä useammin niiden tehokkuuden ja toimivuuden parantamiseksi. Covid-19-pandemia on haastanut oikeuspalvelujen suorituskyvyn ja nopeuttanut niiden digitalisaatiota. Samalla on noussut esiin tällaiseen muutokseen liittyviä kysymyksiä.

e. Datavetoiset oikeuspalvelut

¹¹ Ks. myös tältä osin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2555, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, toimenpiteistä kyberturvallisuuden yhteisen korkean tason varmistamiseksi kaikkialla unionissa, asetuksen (EU) N:o 910/2014 ja direktiivin (EU) 2018/1972 muuttamisesta sekä direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta (NIS 2 - direktiivi).

38. Datavetoisten päätösten merkitys on kiistaton. Sen vuoksi aloitteisiin olisi sisällyttävä muun muassa datankeruu ja data-analyysi, koska ne ovat tärkeitä toimien riittävän ohjaamisen varmistamiseksi. Samalla olisi puututtava mahdollisiin liitännäisriskeihin, kuten yksipuoliseen dataan tai teknologiavinoumiin.
39. Olisi myös pyrittävä lisäämään oikeusjärjestelmien läpinäkyvyyttä, jotta voidaan lujittaa kansalaisten luottamusta niihin. Oikeusalan avoimen datan saatavuuden edistäminen voi olla keino lisätä ihmisten ja yritysten vaikutusmahdollisuuksia ja siten muun muassa mahdollisuuksia autonomiseen riitojenratkaisuun. Kun oikeusalan dataa on saatavilla, voi myös olla helpompi ottaa käyttöön kohdennetumpia toimia yksilöityjen tarpeiden ja haasteiden perusteella ja antaa toimista selostus. On tärkeää avata oikeusalan dataresursseja, jotta voidaan laatia uusia aloitteita ja edistää synergioita tällaisten aloitteiden välillä.
40. Riittävä tietosuoja ja kyberturvallisuus on joka tapauksessa taattava.
- f. Avoin lähdekoodi
41. Euroopan unionissa ja jäsenvaltioissa tunnustetaan yhä laajemmin, että on tärkeää luoda ja käyttää avoimen lähdekoodin lisensseihin perustuvia ohjelmistoja asianmukaisen tietosuojakehyksen puitteissa. Avoimen lähdekoodin edut – kuten alemmat omistajuuden kokonaiskustannukset, kannustus innovointiin sekä parempi läpinäkyvyys ja yhteentoimivuus – ovat erittäin tärkeitä oikeusalan kannalta. Lisäksi avoin lähdekoodi voi osaltaan lisätä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten valvontaa ja luottamusta niihin.

III. STRATEGISET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

42. Sähköisen oikeuden yleisenä tavoitteena on aina oltava suurelle yleisölle tarkoitettujen oikeuspalvelujen tarjonnan parantaminen, jotta oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on helpompi käyttää. Tämän vuoksi olisi pyrittävä seuraaviin strategisiin tavoitteisiin:
- a) parannetaan digitaalisten oikeuspalvelujen saatavuutta
 - b) lisätään digitaalista oikeusalan yhteistyötä
 - c) tehostetaan digitaalisia oikeuspalveluja
 - d) edistetään innovatiivisia digitaalisia oikeuspalveluja

43. Strategiset tavoitteet ja niiden toiminnalliset tavoitteet:

A. Parannetaan digitaalisten oikeuspalvelujen saatavuutta

44. Digitaalisten oikeuspalvelujen ihmislähtöisyys edellyttää, ettei ketään jätetä jälkeen vaan kaikki toimijat ja heidän tarpeensa otetaan huomioon. Tämä strateginen tavoite voidaan jakaa useisiin toiminnallisiin tavoitteisiin.

i. Edistetään digitaalisten oikeuspalvelujen yleistä saatavuutta

45. Oikeussuojan saatavuus on perusoikeus ja yksi oikeusvaltion perusperiaatteista. Sen vuoksi keskeisenä tavoitteena olisi oltava sen varmistaminen, että oikeussuoja, myös digitaalisten oikeuspalvelujen tarjoama, on kaikkien saatavilla Euroopan unionissa.

46. Tässä mielessä Euroopan oikeusportaali¹² ja kaikki sen liitännäispalvelut, kuten tuleva eurooppalainen sähköinen yhteyspiste, ovat erittäin tärkeitä digitaalisten oikeuspalvelujen keskitetyn palvelupisteen osia.

ii. Edistetään lisäarvoa tuottavia digitaalisia oikeuspalveluja

47. Oikeuspalvelut olisi aina suunniteltava yksilöiden ja oikeusalan toimijoiden näkökulmasta, jotta ne ovat toimivia ja tarjoavat käyttäjille todellista lisäarvoa.

iii. Parannetaan Euroopan oikeusportaalia ja EUR-Lexiä ja edistetään niiden käyttöä

48. Euroopan oikeusportaali ja EUR-Lex ovat osoittautuneet arvokkaiksi oikeussuojan saatavuuden helpottamisen ja oikeusjärjestelmien tehostamisen välineiksi. Niiden kautta saa erilaisia tietoja, ja niillä ylläpidetään erilaisia verkkojärjestelmiä. Ne ovat saatavilla kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä.

49. Aiemmin tavoitteena oli etupäässä lisätä tietoa Euroopan oikeusportaaliin. Nyt tärkeintä on parantaa portaalin rakennetta siten, että sisältö on helposti kaikkien saatavilla selkeällä kielellä, jota kaikki ymmärtävät. Tavoitteena on virtaviivaistaa Euroopan oikeusportaalia, tehdä siitä helppokäyttöinen ja edistää sen käyttöä. Jäsenvaltioiden ja Euroopan komission on tärkeää jatkossakin tiedottaa portaalista ja tehdä sitä tunnetuksi yksityishenkilöiden, yritysten ja oikeusalan toimijoiden keskuudessa.

¹² <https://e-justice.europa.eu/home?action=home>

- iv. Kurotaan umpeen digitaalista kuilua digitaalisten oikeuspalvelujen saatavuudessa
50. Jotta digitaaliset oikeuspalvelut olisivat jokaisen saatavilla, on poistettava kaikki näiden palvelujen yhdenvertaisen käytön esteet.
51. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on olennaisen tärkeää varmistaa digitaalisten oikeuspalvelujen välineiden käytettävyyttä ja digitaalisten oikeuspalvelujen syrjimättömyys jo suunnitteluvaiheesta alkaen.
- v. Lisätään yksityishenkilöiden, yritysten ja oikeusalan toimijoiden vaikutusmahdollisuuksia
52. Valmiuksien kehittämistoimet ja koulutustoimet auttavat käyttäjiä hyödyntämään digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia, joihin kuuluvat tehokkaat ja laadukkaat oikeusalan julkiset palvelut. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä oikeusalan toimijoille annettavaan perus- ja jatkokoulutukseen, jolla tuetaan ammatillisten digitaitojen kehittämistä eurooppalaisten oikeusalan koulutusstrategioiden mukaisesti.

B. Lisätään digitaalista oikeusalan yhteistyötä

53. Useat digitaalisen oikeusalan yhteistyön päätavoitteet on vahvistettu säädöksissä, erityisesti digitalisointipaketissa.
54. Merkittävä osa jäsenvaltioiden toimista on tulevana vuosina suunnattava kyseisessä paketissa asetettujen kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseen. Digitaalisen oikeusalan yhteistyön jatkokehittämisen yhteydessä saattaa kuitenkin syntyä lisähaasteita.

i. Parannetaan rajatylittävää yhteentoimivuutta

55. Digitalisointia koskevilla säädöksillä, kuten digitalisointipaketilla ja e-CODEX-asetuksella, pohjustetaan rajatylittävää oikeudellista yhteentoimivuutta, kun niissä esitetään yli 20 oikeudellisen yhteistyön välineen digitalisointia. Digitalisointipaketin on tarkoitus toimia viitekehyksenä kaikelle uudelle sähköisen oikeuden alan lainsäädännölle Euroopan unionissa.
56. Lisäksi oikeudellisen viestinnän digitalisaation tukemisesta voidaan mainita esimerkkinä jäsenvaltioiden menestyksekkäästi toteuttamat e-CODEX-aloitteet tietojen vaihtamiseksi aidoista tapauksista käyttäen joko kansallisia järjestelmiä tai Euroopan komission tarjoamaa viitesovellusta. Näin ollen on varmistettava yhteentoimivuus datan ja suorituskyvyn tasolla jäsenvaltioiden järjestelmien välillä sekä Euroopan unionin toimielinten, virastojen ja elinten järjestelmien kanssa.
57. Kuten edellä on jo todettu, yksi tärkeimmistä tehtävistä on digitalisointipaketin täytäntöönpano. Tämä edellyttää, että hyväksytään täytäntöönpanosäädökset 24:ää siviili-, kauppa- ja rikosoikeuden alan säädöstä varten ja luodaan vastaavat hajautetut tietojärjestelmät, jotka koostuvat viitesovelluksista ja/tai kansallisista sovelluksista. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään neljässä erässä strategiakauden loppuun (vuonna 2028) mennessä ja vastaavat tietojärjestelmät otetaan käyttöön kahden vuoden kuluttua kunkin asianomaisen erän hyväksymisestä. Euroopan komission, jäsenvaltioiden ja eu-LISAn on varattava huomattavan paljon aikaa ja resursseja tämän saavuttamiseksi. On ratkaisevan tärkeää, että kaikki toimijat sitoutuvat tähän tehtävään ja muun muassa nimittävät päteviä asiantuntijoita keskustelemaan kyseisten säädösten digitalisoinnista.
58. Oikeudellisen yhteistyön välineiden standardoitu digitalisointi luo pohjan oikeusalan ja muiden alojen tulevalle yhteentoimivuudelle.

ii. Reaaliaikaiset viestintäpalvelut

59. Muuttuvassa digitaalisessa maailmassa reaaliaikaisilla viestintäpalveluilla on keskeinen rooli digitaalisen oikeusalan yhteistyön tehostamisessa. Näihin palveluihin kuuluu videoneuvottelu, jonka käytössä jäsenvaltiot ovat jo edistyneet joko kansallisella tai Euroopan unionin tasolla.
60. Videoneuvottelun monet haasteet, kuten osallistujien tunnistaminen, ja sille digitalisointipaketissa annettu merkitys takaavat kuitenkin, että se säilyy asialistalla myös tulevina vuosina. Toinen esimerkki on tekoälyä hyödyntävä digitaalinen reaaliaikainen tulkkaus, joka voisi tukea oikeusviranomaisia lähi- ja etäkuulemisten yhteydessä. Edellytyksenä on, että kuultavan henkilön perusoikeuksia kunnioitetaan. Näin vältettäisiin kustannukset, viivästykset ja vaikeudet, jotka liittyvät tulkkien käyttämiseen.

C. Tehostetaan digitaalisia oikeuspalveluja

61. Tehokkuus tekee Euroopan unionista paremman ja kestävämmän.

i. Edistetään datapohjaisia oikeuspalveluja

62. Datapohjaisten oikeuspalvelujen luominen olisi nähtävä monialaisena tavoitteena, joka on keskeisen tärkeä monesta näkökulmasta. Data tarjoaa hyvät mahdollisuudet parantaa oikeusalan tehokkuutta ja laatua:
- a) Yleisesti ottaen oikeusalan dataresurssien avaaminen tietosuojasääntöjä noudattaen edistää avoimuutta, joka on yksi Euroopan unionin perusarvoista.
 - b) Talouden näkökulmasta katsottuna avoimen datan ansiosta voidaan luoda uusia liiketoimintamalleja, sillä useimmat keskeiset digitaaliset mahdollistajat, kuten tekoäly, hyödyntävät dataa.

- c) Tekoälyjärjestelmien kehittäminen riippuu suurelta osin laajojen, jäsenneltyjen ja koneellisesti luettavien datajoukkojen kattavasta saatavuudesta. Kun datasta päätetään tehdä julkista, huomiota on kiinnitettävä siihen, että vähennetään tahattomia vinoumia mahdollisimman pitkälle ja minimoidaan tahattoman syrjinnän riski.
- d) Teknologian näkökulmasta oikeusalan sovellusten ja palvelujen datapohjan vahvistaminen lisää yhteentoimivuutta.
- e) Hallinnollisesta näkökulmasta katsottuna aloitteiden datapohjan vahvistaminen edistää tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja parantaa priorisoinnin laatua.
- f) Sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna aloitteiden datapohjan vahvistaminen auttaa korostamaan digitaalisten oikeuspalvelujen etuja (esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen ja matkustamisen väheneminen jne.).

ii. Digitaalisten oikeuspalvelujen tehokkuutta edistävät teknologiat

63. On olemassa teknologioita, joilla voidaan selvästi lisätä tehokkuutta oikeusosalalla. Tällaisia ovat esimerkiksi tuomioistuinpäätösten anonymisointi, tapausten automatisoitu allokointi, transkriptiovälineet menettelyjen ja tuomioistuimen keräämien todisteiden tallentamiseksi, ohjelmistorobotiikka ja verkkovälitteiset riidanratkaisuvälineet.
64. Nämä ja monet muut teknologiat auttavat parantamaan käytössä olevia prosesseja ja tehostamaan oikeudenkäyttöä, kun ne vapauttavat tuomioistuinten työntekijöitä suorittamaan suuremman lisäarvon tehtäviä.

iii. Edistetään joidenkin fyysistä läsnäoloa edellyttävien toimintojen digitalisointia oikeusosalalla

65. Maailma on siirtymässä nopeasti täyteen digitalisaatioon, ja oikeusalan on mukauduttava tähän todellisuuteen. Tässä yhteydessä voi olla tarpeen pohtia joidenkin fyysistä läsnäoloa edellyttävien toimintojen järjestämistä toisin. Näitä ovat esimerkiksi kansalaisille henkilökohtaisesti annettava apu sekä pakolliset hallinnolliset menettelyt ja oikeudenkäynnit, joissa on oltava fyysisesti läsnä.

66. Tämä ei tarkoita sitä, että kaikista lähikontaktikanavista olisi luovuttava. Lähikontaktit ovat välttämättömiä tietyissä tapauksissa, ja ne tuovat menettelyihin inhimillisyyttä. Digitaalisia kanavia olisi kuitenkin käytettävä laajemmin.

D. Edistetään innovatiivista digitaalista oikeudenkäyttöä

67. Uudet teknologiat eivät saa heikentää yksilöiden oikeuksia, vaan niitä on käytettävä kunnioittaen täysin perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa vahvistettua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeutta puolustukseen.
68. Tässä mielessä Euroopan unioni on ottanut johtavan roolin läpimurtoteknologioiden sovittamisessa yhteen perusoikeuksien ja -vapauksien kanssa ja takeiden varmistamisessa mahdollisten riskien välttämiseksi.
- i. Innovatiivisista teknologioista saatava hyöty
69. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on muun muassa hyödyntää innovatiivisia teknologioita, jotta voidaan tuoda oikeudenkäyttöä lähemmäs kansalaisia, tehostaa tuomioistuinten toimintaa ja avustaa tuomareita heidän päivittäisessä työssään. Tämä olisi tehtävä vastuullisesti Euroopan unionin sääntöjä ja arvoja kunnioittaen.
- ii. Edistetään innovatiivisten kokemusten vaihtoa
70. Innovoinnissa ei ole kyse ainoastaan murroksellisesta uudesta teknologiasta. Myös asioiden tekeminen eri tavalla on eräänlaista innovointia, erityisesti jos se johtaa parannuksiin oikeuden alalla.
71. Näin ollen innovatiivisten kokemusten vaihdon edistäminen jäsenvaltioiden välillä voi olla hyödyksi sekä kansallisella että Euroopan tasolla. Erittäin tuloksellisia ovat olleet esimerkiksi neuvoston kulloistenkin puheenjohtajavaltioiden järjestämät kokoukset ja Euroopan komission järjestämät verkkoseminaarit tekoälyn eri käyttötavoista oikeusosalalla sekä kokemusten vaihto muilla asiantuntijafoorumeilla.

72. Tämän pitäisi hyödyttää konkreettisesti kaikkia (oikeusalan toimijoita, yrityksiä, kansalaisia, jäsenvaltioita ja Euroopan unionia), nopeuttaa digitalisaatiota, lisätä tehokkuutta, johtaa arvokkaan kokemuksen keräämiseen, parantaa oikeudellisten tietojen saatavuutta, helpottaa rajatylittävien oikeusasioiden käsittelyä ja yhdenmukaistaa oikeudellisia käsitteitä ja menettelyjä kaikkialla Euroopan unionissa.
73. Sähköistä oikeutta käsittelevä Euroopan unionin neuvoston valmistelualue toimii foorumina, jolla käsitellään oikeudellisiin ja tosiseikkoihin liittyviä haasteita koskevia olennaisia kysymyksiä. Oikeusteknologian markkinoiden huima edistys voi muuttaa yhteiskunnan ja erityisesti oikeusjärjestelmän toimintaa. Läpimurtoteknologian soveltamiseen ja käyttöön liittyviä peruskysymyksiä olisi käsiteltävä asianomaisessa työryhmässä.

IV. TOIMINTASUUNNITELMA

A. Tarkoitus

74. Tässä toimintasuunnitelmassa yksilöidään toimet, joita tarvitaan strategiassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Siinä valitaan toimet dynaamisesti, jotta ne ovat linjassa sekä käynnissä olevan että tuleville vuosille suunnitellun tai vielä suunnittelemattoman toiminnan kanssa. Lisäksi sillä perustetaan mekanismi, jolla voidaan säännöllisesti päivittää tämän strategian 3 jaksossa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettuja aloitteita.
75. Toimintasuunnitelmassa yksilöidään käynnissä olevat ja suunnitellut toimet ja toiminta-alat. Kaikilla toimilla, hankkeilla ja aloitteilla, riippumatta siitä, sisältyvätkö ne jo toimintasuunnitelmaan vai onko ne tarkoitus sisällyttää siihen myöhemmin, olisi pyrittävä saavuttamaan nämä tavoitteet noudattaen tämän strategian 2 jaksossa esitettyjä periaatteita.

76. Sähköisen oikeuden hankkeet ja aloitteet perustuvat vapaaehtoisuuteen, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tietty säädös asettaa velvoitteita. Sekä säädöksiin perustuvat pakolliset toimet että vapaaehtoiset toimet liittyvät yhteen tai useampaan toiminta-alaan.
77. Toimintasuunnitelman tarkoituksena on taata edellisen toimintasuunnitelman (vuodet 2019–2023) puitteissa käynnistettyjen toimien jatkuminen ja omaksua joustavampi lähestymistapa. Siinä ei luetella yksittäisiä hankkeita ja aloitteita vaan keskitytään yksilöimään toimia, joihin eri hankkeita ja aloitteita voitaisiin sisällyttää.
78. Tällä lähestymistavalla pyritään jäsentämään työtä paremmin synergioiden, koordinoinnin, seurannan ja raportoinnin osalta, jotta voidaan helpottaa yleistä hallintoa ja säilyttää joustavuus.

B. Toiminta-alojen ja toimien määrittely

79. Sähköisen oikeuden alan keskeiset toiminta-alat ovat seuraavat:
- 1) e-CODEX: hajautetun tietojärjestelmän jatkokehittäminen, mukaan lukien yhteentoimivuus sekä tietoturva- ja -ominaisuudet
 - 2) Euroopan oikeusportaali: tietopalvelut ja yhteydet ulkoisiin lähteisiin
 - 3) Sähköiset yhteyspisteet: prosessiportaalit ja niihin liittyvät käyttöliittymäpalvelut
 - 4) Reaaliaikaiset sovellukset: videoneuvottelu, konetranskriptio, -kääntäminen ja -tulkkaus sekä muut reaaliaikaiset sovelluspalvelut
 - 5) Data: lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö, oikeudelliset ja tuomioistuintiedot
 - 6) Tekoäly ja muut innovatiiviset tietopalvelut oikeusalalla
 - 7) Muut toiminta-alat

80. Näihin toiminta-aloihin kootaan aihekohtaisesti toimet, jotka on toteutettava strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.
81. Yleisenä peruskriteerinä uuden toimen määrittämisessä on se, onko se linjassa strategisen ja toiminnallisen tavoitteen kanssa. Toimet olisi suunnattava näiden tavoitteiden saavuttamiseen.
82. Jäljempänä olevassa taulukossa esitetään kattava luettelo määritetyistä toimista, jotka on jaoteltu joko olemassa olevien tai lähiaikoina perustettavien toiminta-alojen mukaan. Taulukkoon voidaan lisätä uusia toimia myöhemmin. Koska merkittävä osa jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin toimielinten ja elinten lähivuosien toimista perustuu säädöksiin, myös tietyt toimet perustuvat suoraan niihin.
83. On otettava huomioon, että toimivaltaisen työryhmän olisi toimeksiantonsa mukaisesti seurattava oikeudenkäytön digitalisointia koskevien EU:n aloitteiden toteuttamista. Viidennessä sarakkeessa voidaan kuitenkin mainita myöhemmin myös muita toimijoita.

Strategiset tavoitteet	Toiminnalliset tavoitteet	Päätoiminta-ala	Toimet	Toimijat
A. Parannetaan digitaalisten oikeuspalvelujen saatavuutta	A.i. Edistetään digitaalisten oikeuspalvelujen yleistä saatavuutta	2, 3	Suunnitellaan, toteutetaan ja käytetään eurooppalaista sähköistä yhteyspistettä ja kansallisia sähköisiä yhteyspisteitä	KOM ¹³ / JV ¹⁴
	A.ii. Edistetään lisäarvoa tuottavia digitaalisia oikeuspalveluja	Kaikki	Arvioidaan loppukäyttäjille koituvaa hyötyä Kerätään käyttäjäpalautetta	KOM/JV
	A.iii. Parannetaan Euroopan oikeusportaalia ja EUR-Lexiä ja edistetään niiden käyttöä	2, 5	Parannetaan Euroopan oikeusportaalin sisältöä, saavutettavuutta ja toimivuutta	KOM/JV
		2, 5	Parannetaan EUR-Lexin sisältöä, saavutettavuutta ja toimivuutta	Euroopan unionin julkaisutoimisto

¹³ Euroopan komissio

¹⁴ EU:n jäsenvaltiot

	A.iv. Kurotaan umpeen digitaalista kuilua digitaalisten oikeuspalvelujen saatavuudessa	7	Parannetaan kansallisten portaalien ja muiden sähköisen oikeuden palvelujen saavutettavuutta	KOM/JV
		2, 3, 4, 6	Tarjotaan käyttäjille keskustelevia virtuaaliassistentteja (chattibotit, myös tekoälyyn perustuvat), joiden avulla kansalaisten on helpompi tutustua oikeudelliseen tietoon.	KOM/JV
		Kaikki	Tuetaan tietoteknisten välineiden saatavuutta käyttäjien kannalta	JV
		7	Varmistetaan digitaalisten oikeuspalvelujen yhtäläinen saatavuus kaikkialla EU:ssa	KOM/JV
	A.v. Lisätään yksityishenkilöiden, yritysten ja oikeusalan toimijoiden vaikutusmahdollisuuksia	7	Koulutetaan oikeusalan toimijoita	KOM/JV
		7	Toimet, joilla parannetaan käyttäjätaitoja, jotta käyttäjien on helpompi saada oikeussuojaa digitaalisin keinoin	KOM/JV

B. Lisätään digitaalista oikeusalan yhteistyötä	B.i. Parannetaan rajatylittävää yhteentoimivuutta	1	Suunnitellaan ja testataan yhteentoimivuutta helpottavia uusia käytötapauksia	JV
		1, 3, 4	Pannaan täytäntöön rajatylittävää oikeudellista yhteistyötä koskevaa sovellettavaa lainsäädäntöä (esim. digitalisointiasetus ja sen täytäntöönpanosäädökset sekä muu voimassa oleva tai tuleva EU:n lainsäädäntö)	JV
		1, 3	Otetaan käyttöön e-CODEX-yhteyspisteet	JV
		5	Liitetään yhteen rekisterit	KOM/JV
		1, 2, 5	Edistetään eurooppalaisen oikeuskäytäntötunnuksen (ECLI ¹⁵) käyttöä	KOM/JV
	B.ii. Reaaliaikaiset viestintäpalvelut		Edistetään digitaalisia oikeussaleja	JV
		4	Parannetaan videoneuvottelujen yhteentoimivuutta (esim. yhteiset vaatimukset, standardit tai välineet etäkuulemisten järjestämiseksi)	KOM/JV

¹⁵ Viitekohtana neuvoston päätelmät European Case Law Identifier -tunnuksesta (ECLI) ja vähimmäismääräisestä oikeuskäytäntöön liittyvästä yhdenmukaisesta metadatasta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52019XG1024%2801%29>

C. Tehostetaan digitaalisia oikeuspalveluja	C.i. Edistetään datapohjaisia oikeuspalveluja	5	Parannetaan oikeudellisten ja tuomioistuintietojen keruuta ja käyttöä	JV/julkaisutoimisto
		5	Tarjotaan avointa dataa ja lisätään avoimuutta	JV/julkaisutoimisto
	C.ii. Digitaalisten oikeuspalvelujen tehokkuutta edistävät teknologiat	2, 3	Otetaan käyttöön sähköiset allekirjoitukset ja leimat ja edistetään niiden käyttöä Käsitellään käyttäjän tunnistamista ja todentamista Käsitellään käyttäjäsuostumuksia	KOM/JV KOM/JV KOM/JV
		2, 3	Mahdollistetaan maksujen sähköisen maksamisen ratkaisut	KOM/JV
		Kaikki	Automatisoidaan oikeusalan toimintaa	JV
	C.iii. Edistetään joidenkin fyysistä läsnäoloa edellyttävien toimintojen digitalisointia oikeusosalalla	7	Kehitetään ja edistetään digitaalisia etämenettelyjä oikeusosalalla (mahdollisuuksien mukaan)	JV

D. Edistetään innovatiivisia digitaalisia oikeus-palveluja	D.i. Innovatiivisista teknologioista saatava hyöty	6	Määritetään käyttötarkoitukset ja käytetään tekoälyä turvallisesti oikeusalalla, muun muassa tuomioistuinten päätösten anonymisoinnissa ja pseudonymisoinnissa, transkriptiovälineenä oikeudenkäyntien ja tuomioistuimen keräämien todisteiden tallentamiseksi (puheentunnistus ja tekstistä puheeksi -teknologia), kääntämisessä, esim. oikeuskäytännön ja massadatalähteiden oikeudellisessa analysoinnissa sekä korvausoikeuksien (esim. matkustajan oikeudet tai vastaavat) laskennassa	KOM/JV
	D.ii. Edistetään innovatiivisten kokemusten vaihtoa	Kaikki	Jaetaan parhaita käytäntöjä toimivaltaisessa neuvoston työryhmässä ja muilla foorumeilla	JV
		Kaikki	Tuetaan kansallisia ja monikansallisia hankkeita ja vaihdetaan tietoja niistä	JV
		Kaikki	Helpotetaan digitaalisten ratkaisujen jakamista ja uudelleenkäyttöä jäsenvaltioiden välillä	JV
		Kaikki	Julkaistaan uutiskirjettä, jossa jaetaan kokemuksia käynnissä olevista aloitteista, parhaista käytännöistä ja viimeaikaisesta kehityksestä	JV/PJV ¹⁶

¹⁶ Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltio.

C. Määritellään hankkeet ja aloitteet

84. Toimea tukevan hankkeen tai aloitteen valintaperusteet ovat seuraavat:

- a. Hankkeen tai aloitteen on edistettävä aktiivisesti strategian tavoitteiden saavuttamista ja liityttävä tiettyyn toimeen.
- b. Hanke tai aloite toteutetaan vastaavalla toiminnalliseen tavoitteeseen liittyvällä toiminta-alalla. Jos toiminta-alaa ei voida määrittää, se luokitellaan ”muuksi toiminta-alaksi”.
- c. Hankkeen tai aloitteen on tuotettava hyötyä mahdollisimman monelle jäsenvaltiolle asianomaisella toiminta-alalla. Tämä tarkoittaa, että tulokset ja saadut kokemukset olisi jaettava kaikkien toiminta-alaan osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa.
- d. Hankkeessa tai aloitteessa olisi noudatettava omaa toiminta-alaa koskevia raportointi-, seuranta- ja koordinointisääntöjä.

85. Tämä lähestymistapa poikkeaa aiemmasta toimintasuunnitelmasta, joka sisälsi kattavan hankeluettelon. Nyt etusijalle asetetaan kyky reagoida nopeasti muuttuviin olosuhteisiin, kuten uusien säädösten käyttöönottoon, teknologisiin innovaatioihin tai ennakoimattomiin esteisiin.

V. Seurantamekanismi

86. Strategian tarkoituksena on luoda perusta seurantamekanismille, jossa vahvistetaan hankkeiden ja aloitteiden seurantaan koskevat asiaankuuluvat kriteerit. Vaikka tämä edellyttää jäsenvaltioiden ja asiaankuuluvien Euroopan unionin toimielinten ja elinten aktiivista osallistumista, mekanismi olisi suunniteltava siten, että vältetään tarpeeton hallinnollinen rasite.

87. Kaikkien hankkeiden ja aloitteiden yhtenäisen seurantamekanismin käyttöönotto tehostaa koordinoituja toimia. Lisäksi sillä sujuvoitetaan edistymisen seuranta, priorisointia sekä suunnittelua ja koordinoitua jäsenvaltioiden ja/tai Euroopan unionin toimielinten tai elinten kesken ja minimoidaan toimien päällekkäisyys.
88. Kun hanke tai aloite on määritetty, se olisi sisällytettävä seurantamekanismiin vastaavan strategisen tavoitteen, toiminnallisen tavoitteen ja toimen mukaan. Kustakin hankkeesta tai aloitteesta olisi annettava vähintään seuraavat tiedot:
- a. Kuvaus
 - b. Kohde ja tarkoitus
 - c. Vastaavat strategiset ja toiminnalliset tavoitteet
 - d. Vastaava(t) toiminta-ala(t)
 - e. Odotetut hyödyt
 - f. Osallistuvat jäsenvaltiot ja/tai organisaatiot sekä lyhyt kuvaus kunkin osapuolen tehtävistä ja vastuista (erityisesti silloin, kun niillä on eri roolit)
 - g. Määräajat
 - h. Rahoituslähteet (EU:n rahoitus tai muu)
 - i. Keskinäiset riippuvuussuhteet ja mahdolliset synergiat muiden hankkeiden kanssa (tapauksen mukaan)
 - j. Status
89. Kustakin hankkeesta tai aloitteesta vastaavien henkilöiden ja yksiköiden olisi päivitettävä nämä tiedot vähintään kerran vuodessa. Tämä ei saisi vaikuttaa raportointivelvoitteisiin, joita sovelletaan muissa yhteyksissä (esimerkiksi oikeusalan tulostaulu) tai joista säädetään säädöksissä, ja päällekkäistä työtä olisi vältettävä.

90. Euroopan unionin neuvoston kulloisenkin puheenjohtajavaltion olisi tiedotettava säännöllisesti toimivaltaiselle työryhmälle seurantamekanismin sisältyvien hankkeiden ja aloitteiden edistymisestä ja tuloksista. Tarkoituksena on ohjeistaa sähköiseen oikeuteen liittyvää työtä tämän strategian mukaisesti.
91. Hallinnollisen rasitteen minimoimiseksi raportointia varten olisi asetettava saataville yhteistyöhön perustuva seurantaväline. Neuvoston pääsihteeristön olisi avustettava puheenjohtajavaltiota ylläpitämällä seurantavälinettä ja varmistamalla sen toiminta.
92. Neuvoston toimivaltaisen työryhmän olisi analysoitava ehdotuksia, jotka koskevat hankkeiden tai aloitteiden sisällyttämistä seurantamekanismin, ja päätettävä niistä.
93. Euroopan komissiota olisi myös kehotettava tiedottamaan jäsenvaltioille hankkeidensa ja aloitteidensa tilasta ja niistä saaduista tuloksista.
-